

TOKIKO AGENDA

21

LABURPENA

GIPUZ KOA

TOKIKO AGENDA 21EN
15. URTEURRENA GIPUZKOAN:
TA21 berri baten gakoak
garapen iraunkorreko
gobernantza eredu gisa.

TA21EKO BEHATOKIA
OBSERVATORIO AL21
GIPUZKOA

Gipuzkoako
Foru Aldundia
Ingurumeneko eta Obra
Hidraulikoetako Departamentua

ORAIN
GIPUZKOA

Gipuzkoako Foru Aldundia
Ingurumeneko eta Obra Hidraulikoetako Foru Departamentua
Ingurumeneko Zuzendaritza Nagusia

IRAUNKORTASUN ATALA:

Beatriz Marticorena San AgustIn
Iker Zubimendi Idarreta

Gipuzkoako
Foru Aldundia
Ingurumeneko eta Obra
Hidraulikoetako Departamentua

Itziar Eizagirre Irureta

Aholkulari eta akademikoa: "Gobernanza para el desarrollo sostenible de Euskadi" (Gobernantza Euskadiko garapen iraunkorrerako) doktoretza tesiari lotutako ikerketa. EHUko Administrazio Zuzenbide, Konstituzio Zuzenbide eta Zuzenbidearen Filosofia Sailari atxikitakoa.

MIRUA 21

► Informazio gehiago eta dokumentu osoa www.gipuzkoaingurumena.eus webgunean

Dokumentuaren aurkezpena eta helburuak, eta Ingurumeneko Zuzendaritza Nagusiaren zeregina

TOKIKO AGENDA 21aren 15. URTEURRENA GIPUZKOAN: TA21 berritu baterako gakoak, garapen iraunkorrerako gobernantza eredu gisa programaren helburua da **erakundearen memoria** jasotzea eta **kontuak ematea** azken 15 urteetan Tokiko Agenda 21 esparruan egindako lanari buruz, eta Ingurumeneko eta Obra Hidraulikoetako Departamentuari lotuta abian jarritako tokiko iraunkortasun prozesuei buruz, **gardentasuneko** eta **ikerketa kolektiboko** jardueira arduratsua betez, hain zuzen ere prozesu horietan parte hartu duten eragile guztien artean, horiek gabe ezinezkoa izango baitzen aurrera egitea. Horrela ikusi ahal izan dugu iraunkortasun prozesuek **sormenezko kapital** handia sortu dutela, **esparru politiko zein administratiboan berritzailea** izan dena, eta horri esker, Gipuzkoan lehen mailako **identitate faktore** bihurtu dela.

Hamabost urteko lanaren ondoren, garbi dago **ikuspegi berritzaile eta esperimentalak** ezarri behar ditugula, aldagai eta irizpide ugari barnebiduko dituzten ikuspegiak, kasuz kasu aplikatu ahal izateko. Eta zer da zehazki Tokiko Agenda 21, aipatu berri dugun moduan iraunkortasun printzipioak udalerrri mailan islatzen dituen tresna estrategikoa besterik? Ildo horretan, gure departamentuaren asmoa da Agenda 21 proiektuaren garapena **erraztu, gaitu eta dinamizatzea** Gipuzkoan, **Agenda 21 birformulatzaren laguntzen duten** irizpideak txertatuz, hau da, erreforma elementu gisa, bai gobernantzarako, bai **administrazioa modernizatze**ko, betiere iraunkortasun irizpideak ezarriz, bai politika sektorialetarako baina baita **zeharkako gobernuaren egitura eta prozesuetarako** ere, Gipuzkoako egungo zein etorkizuneko belaunaldiak behar dituzten epe labur-ertaina eta luzea uztartuta.

Hau da, laburbilduta, GFAko Ingurumeneko eta Obra Hidraulikoetako Zuzendaritza Nagusiaren **zeregina**:

- a) Tokiko iraunkortasuna bultzatzea, Gipuzkoako Tokiko Agenda 21 Behatokiaren bitartez.
- b) Tokiko eta foru ekintzaren arteko koherentzia bultzatzea.
- c) Gipuzkoako iraunkortasun politika publikoen jarraipena egitea eta horiek aztertzea.

Hori horrela, hauek dira TA21aren 15. urteurrena Gipuzkoan dokumentuaren **helburuak**:

- 1 : Gipuzkoan TA21en esparruan egindako ibilbidea eta sortutako ezagutza ikustarazi eta helaraztea, eta gobernantza demokratikorako eta garapen iraunkorrerako ekintza publikoa planifikatzeko euskarriak eta prozesuak garatzea.
- 2 : Gipuzkoan TA21en balioa azpimarratzea gobernantza demokratikorako tresna gisa, garapen iraunkorreko eredu ahalbidezteko.
- 3 : Berezko eskumenetatik, foru plangintza eta kudeaketa estrategikoa bultzatzen laguntzea.
- 4 : Bai foru iraunkortasuna eta bai tokiko iraunkortasuna bultzatzeko foru programa zabaltzea, dagoeneko badauden helburuak eta ekintzak indartuz, eta gaur egungo kudeaketa publikoaren kultura indartuz.

Iraunkortasunerako Foru Programaren 15. urteurrena

2. kapituluaren, Ingurumeneko Zuzendaritza Nagusiak TA21en eta foru ekintzaren iraunkortasunaren esparruan egindako ekarpenen errepaso historiko labur bat egin da; eta, aldi berean, programa hori definitzen eta garatzen parte hartu duten lurralde eragile guztiek egindako lana aitortu da.

2000. urte erdialdean, garai hartako Gipuzkoako Foru Aldundiko Nekazaritzako eta Ingurumeneko Departamentuak, Ingurumeneko Zuzendaritza Nagusiaren bidez, bere lehen urratsak egin zituen garapen iraunkorraren alorrean, **Azpeitian, Ingurugiro Etxea museoan, Agenda 21eko Bulego Teknikoa** martxan jarrita. Bulego horretan burututako **prestakuntza** lan-tegien bitartez sortu ziren, Gipuzkoako udalerrietan, TA21 sustatzeko lehen eskemak. Baina, lehen etapa horretan, beste ekimen asko ere gauzatu zen; esate baterako: **EHU**rekin elkarlanean, **Garapen Iraunkorra-Tokiko Agenda 21en Kudeaketa Graduondokoa** –horren bidez jaso dute prestakuntza egun jardunean ari diren TA21eko teknikari gehienek–; Gipuzkoako Foru Aldundiak eta **Bartzelonako Diputazioak** 2002an sinatutako lankidetzaren hitzarmena. Ekimen horiek tarteko, eta **GFAk Bartzelonako Udalarekin** eta **Agencia de Ecología Urbanarekin** zuen erlazio onari esker, eta bereziki **Xarxa-Red de ciudades y pueblos por la sostenibilidad** sarearekin zuen harremanarekin esker, lehen proposamen teknikoak egin ahal izan ziren, Gipuzkoako udalerrien artean antzeko sare bat sortzeko. Proposamen horien aurrean interes handia piztu zitzaion Eusko Jaurlaritzari, eta ondorioz, handik gutxira, proposamena zabaldu eta EAE osorako udalerrien sarea sortzeko oinarri gisa erabili zen, Udalsarea21 izeneko sarea sortzeko; eta zeregin horretan parte-hartze aktiboa izan du GFAk.

Kapitulu honetan, halaber, udalerrietan TA21 ezartzeko erabili den **metodologia (Udaltaldeak21)** errepasatu da, bai eta metodologia hori **Landa Udaltaldeak 21**en bitartez Gipuzkoako landa errealitate

moldatzeko Gipuzkoako Foru Aldundiak sustatu dituen egokitzapen interesgarriak ere. Berebiziko garrantzia izan zuen mugarri bat, 2005ean **Gipuzkoako Iraunkortasun Behatokia** sortzea izan zen; horri esker, betekizun batzuk eta aurrekontu programa espezifiko bat zehaztu eta finkatu ziren, eta lehenengo tresnak ere hedatzen hasi ziren, harrez geroztik **Iraunkortasun Programa** dena osatzeko. Ez dira ahaztu behar **Ingurumeneko Zuzendaritza Nagusiaren lehen estrategia, TA21 prozesuak aplikatzen laguntzeko, eta GFAn ingurumen iraunkortasuna integratzeko lehen programa** edo **BULEGO BERDEA**. Tokiko iraunkortasuna bultzatzeko foru programak **“bikaintasun”** ideia azpimarratzen zuen jada, prozesuen kantitatea baino gehiago **kalitatea** nabarmenduta, eta horrela, **Tokiko Ekintza Planen (edo TEP) ezarpena ebaluatzeko euskarri programa ezarri zuen**. Era berean, TEPak kudeatzeko tokiko/eskualdeko egiturak are gehiago finkatu ziren, finantzatzeko diru-laguntza handiak zeuden eta udalei laguntza teknikoak ematen zitzaaien hauek eskatutako esparrutan. Garai horretan, **tokiko iraunkortasunari laguntza emateko jardunaldia** antolatu zen, TA21ren etorkizuna lantzeko, eta ondorio inportanteak atera ziren eztabaida-mahaian. Dibulgazio eta lankidetzarako ekintza asko eta aipagarriak burutu ziren estatuko eta nazioarteko beste eragileekin, era askotako kongresu, jardunaldi, sare eta argitarapenetan parte hartuta.

2004-2015 epealdian, modu aktiboan bultzatu zen garapen iraunkorrerako foru ekintzaren planifikazio integrala; eta xede horrekin, **hausnarketa estrategikoko prozesuak burutu ziren Foru Gobernuaren ekintza iraunkortasunera berbideratzeko irizpide komunak lortu ahal izateko**. Hala, 2005eko azaroan, **GFAko Gobernu Ekintzarako Iraunkortasun Plana, GEIP (2006-2020) eratze**ko prozesua abiaraztea onartu zuen **Diputatuen Kontseiluak**. Eta, 2007an, Ingurumeneko Zuzendaritza Nagusiak **Lehenengo Ekintza Proposamena** egin zion **Diputatuen**

Kontseiluari. Bertan, GEIPa ezarri zen **Gipuzkoarako Garapen Iraunkorreko Foru Estrategia (GIFE)** eratzeko lehen urrats gisa, edukiak berrantolatu eta sistematizatu egin ziren, eta ezinbesteko beste hainbat alderdirekin osatu zen proposamena. Zoritxarrez, legealdia amaitu egin zen eta ezin izan zen prozesua behar bezala amaitu. Garai horretan, **Aztarna Ekologikoa** kalkulatu zuen Gipuzkoako Iraunkortasun Behatokiak (5,3 hektarea biztanleko), eta **Gipuzkoako Iraunkortasun Adierazleen Sistema** garatzen jardun zuen (24 adierazle eta 78 azpiadierazle).

Garai horretan nabarmendu beharrekoa den eta hasiera arrakastatsua izan zuen beste mugarri bat **Gipuzkoako Bulego Estrategikoa (GBE)** izan zen, eta **G+20 Prozesua: epe luzerakoa. Gipuzkoako Bulego Estrategikoa (GBE) 2008ko maiatzean sortu zen.** Diputatu nagusiordearen mende zegoen. Bulego horren zeregina, hain zuzen ere, GEIPak egindako lanari jarraipena ematea zen, erabat garatzeko, baina gobernu burutzaren hurbiletik oraingoan. Gipuzkoako Bulego Estrategikoaren **xedea zen, hausnarke-ta estrategikoa oinarritzat hartuta, epe luzerako plangintza egitea, eta Gipuzkoarako etorkizuneko ikuspegia osatzea.** Partaidetza handiko prozesu bati esker, foru politikoi buruzko ikuspegi estrategikoa ematea lortu zuen GBEak. Horretarako **G+20 Sarea** sortu zuen, eta jende ugari bildu zuen bertan. Horrez gain, **Gipuzkoako Batzar Nagusien Osoko Bilkurak Etorkizuneko Batzordea sortzea lortu zuen,** batzorde iraunkorra, Barne Erregimeneko Batzorde gisa. G+20 Prozesuaren eta horren arabera zehaztutako etorkizuneko strategiaren ikuskerapena zein jarraipena egiteko espazio berritzailea, analisiak eta hausnarke-tak egiteko lekua zen batzorde hura. Halaber, **GFaren Koordinazio Estrategikorako Taldea** sortu zuen, foru teknikariz osatutako zirkulua, funtsezkoa prozesuaren inguruko aholkularitza emateko, proposamenen eraginkortasuna bermatzeko eta horiek gauzatzeko. Azkenik, **lurraldeko eragile ugari osatutako sare** bat eratu eta atxiki zion G+20 Sareari, TA21en tokiko prozesuekin lotura bermatuz. Partaidetza, sozializazio eta gardentasun maila handiak lortu zituen. GBEak nazioarteko (Eskozia, Finlandia, Erresuma Batua, Frantzia) esperientzia arrakastatsua identifikatu eta erreproduzitu zituen, nazioarteko behatzaile ospetsuak erakarri zituen, eta proposamenaren aurrean txundituta geratu ziren. Aurrerago beste administrazio oso ezagunek, **ECO-EUSKADI** esaterako, abian jarritako oso antzeko prozesuetarako inspirazio ere izan zen. Baina orduan ere, egindako lanaren aztarna oro ezabatu zuen legealdi aldaketak.

Azkenik, GBE desagerturik, eta foru ekintzaren garapen iraunkorrerako planifikazio estrategikoa eta 2011-2015 legealdian abiarazitako beste hainbat foru ekimen tarteko, Ingurumeneko eta Obra Hidraulikoe-

tako Zuzendaritza Nagusiak (IOHZN) **foru ekintzaren planifikazio estrategikoa bultzatzeko eta sustatzeko lanari ekin zion berriro ere.** Lehenago (2012ko otsailean), GFAk **TA21en aldeko konpromiso irmoa berritua zuen Gipuzkoako alkateen aurrean,** hain zuzen ere Foru Aldundiko Jargi Aretoan egindako ekitaldian. **2012ko apirilean,** Gipuzkoako Batzar Nagusiek Osoko Bilkuran onartutako **37/2012 Ebazpena, politika publikoen ebaluazio integralari buruzkoa,** jaso zen Diputatu Nagusiaren Alorrean. Ebazpen horretan, **“politika publikoak ebaluatzeko barne sistema publikoa (GFA-BN)”** ezartzeko eskatzen zitzaion GFari. Ebazpen horretan honako helburua xedatu zen: **sistema bat edukitzea Gipuzkoako Foru Aldundiari, Batzar Nagusiei eta oro har gizarte-ari informazio baliagarria eskuragarri jartzeko, erabakiak hartzeko eta plangintza prozesuak, eragiketen funtzionamendua zein kudeaketa ebaluatu eta hobetu ahal izateko, erabilitako baliabideak zein plangintzan zehaztutako helburuak kontuan hartuz.** Ebazpen hori Modernizazioko eta Zerbitzuetako Zuzendaritza Nagusiari (Foru Administrazioari eta Funtzio Publikoko Departamentua) helarazi zitzaion, eta hori Ingurumeneko eta Obra Hidraulikoetako Zuzendaritza Nagusiarekin jarri zen harremanetan ebazpen horri erantzun bateratua emateko; hain zuzen ere, **TA21 metodologia egokitzat jo baitzen** sistema hori martxan jartzeko.

Eskatutakoa betez, **2012ko uztailen,** Gipuzkoako Foru Aldundiak komunikazio luze bat bidali zuen Batzar Nagusietara, eta bertan adierazi zuen bazegoela **horretarako tresna egoki bat —TA21—, eta tresna hori politika publikoen planifikazioa eta jarraipena egiteko erreminta eraginkorra zela, eta egin beharreko gauza bakarra Foru Aldundira egokitzea zela.** Gero —azkeneko foru ekintza gisa— Diputatu Nagusiaren Alorra definitu zen 2013ko irailean, eta **Herritarren Partaidetzako Foru Zuzendaritza** Alor horri atxiki zitzaion. GFAk, “etorkizun handiko” norabideari ekin zion berriro, ustez TA21ekin eta foru politika sektorialen errealitatearekin uzta zitekeen norabideari. Baina ekimen horrek azkenean ez zituen aintzat hartu TA21aren inguruan jada sortuak eta finkatuak zeuden partaidetza sareak, hain zuzen ere aurreko ekimenetatik politikoki bereizi egin nahi izan zelako, baina ekimen horiek eraginkorrak ziren ala ez aztertu gabe.

Honatx, bada, foru erakundeetan eta gainerako tokiko zein eskualdeko erakundeetan jarraitutako ibilbidea erakusten duten hamabost ahalegin-urteak.

TA21aren egungo egoera Gipuzkoan

Apartatu honetan, honako galderari erantzuten zaio: **zein garapen eta aplikazio maila izan dute TA21 prozesuek, eta zein zeregin dute, gaur egun, udal kudeaketan?** Galdera horri datu kuantitatibo eta kualitatiboekin erantzuteko, Gipuzkoako udalerrri bakoitzean **TA21ak duen indarraldiaren egoerari buruzko diagnosia egin dugu**, batez ere lurralde osoaren ikuspegi orokorra emateko balio duelako. Adierazleak oinarritzat hartuta, udalerriz udalerrri egin da diagnosia, eta gero, herri bakoitzeko agendak koordinatzeko **ardura duten teknikariek eta politikariek egin dako bileretan** lortutako informazioarekin osatu dugu. Hausnartzeko bilera horietan, Gipuzkoako udalerrri eta eskualdetan TA21en ezarpena eta garapena positiboki edo negatiboki baldintzatu duten alderdi kualitatiboak eztabaidatu dira. Bilera horietan lortutako informazioa eta horren analisi zein tratamendua oinarritzat hartuta, **Gipuzkoan TA21en gaur egungo garapena baldintzatu, oztopatu edo sustatzen duten faktoreen diagnosia egin da**, horiek ezartzeko eta jarraipena egiteko ardura duten udal eragileen esperientzia abiapuntutzat harturik.

Lurralde historikoko egoeraren ikuspegi globala edukitzeko, eta prozesu bakoitzaren indarraldia zehazteko, sailkapen bat ezarri da kategoria hauen arabera:

1. TA21 indarrean, eguneratua eta modu aktiboan kudeatua (21 udalerrri).
2. TA21 indarrean (16 udalerrri).
3. TA21 teoriar indarrean baina kudeaketa aktiborik gabe (19 udalerrri).
4. TA21 ez dago indarrean (26 udalerrri).
5. TA21 gabe (6 udalerrri).

Apartatu honetan, halaber, eskualde mailako ikuspegi jaso da. Gipuzkoako errealitate administratiboa

berezia da, administrazio baliabide urriko udalerrri txiki ugari baititu. Hori dela eta, eskualde mailako entitateek paper berezia bete dute TA21en aldeko apustua eta sustapena egiteko orduan. Kasu bakoitzean ezberdina izan da paper hori, eskualde bakoitzeko lurralde profilarren zein eskualde bakoitzeko izaera eta kudeaketa esparruen arabera, alegia. Batez ere eskualde mailako garapen ekonomikoko agentziek bete dute paper hori. Gainera, apartatu honetan ondorioztatu denez, **TA21ari lotutako partaidetzak kultura parte-hartzaileagoa ezartzen lagundu du, bai administrazioan, bai herritarren artean; eta, horrez gain, gero prozesu parte-hartzaileak hobeto diseinatzeko bidea eman duten teknikak eta baliabideak ikasten lagundu du.** Bestetik, aparteko izaeraz gipatu da **TA21 Koordinatzeko Teknikarien Sarean** izan ere, **goi-mailako profila duten kudeatzaile publikoen** ezinbesteko kapitala osatzen baitu; eta administrazioak arretaz zaindu behar ditu, ezinbestekoak baitira tokiko ekintzaren eta foru ekintzaren artean koherentzia orokorra mantentzeko.

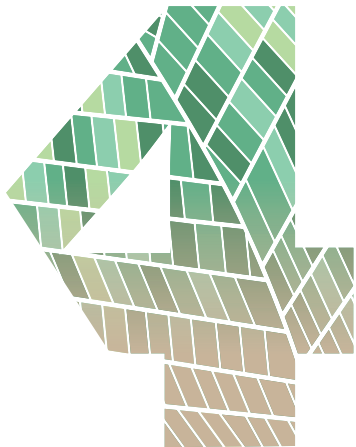
Kapituluan, bestetik, **eskualde mailan burututako lurralde hausnarketa** nabarmendu da, Gipuzkoan TA21 erabat garatzea baldintzatzeko faktoreei buruzko hausnarketa. Horren **helburu nagusia** izan da, **TA21en kudeaketan eta** hori barne hartzen duen **sistema politiko-administratiboan gabezia gisa** antzematen den guztia ikusten den guztia gertu-gertutik ezagutzea, **politikari eta teknikari arduradunei zuzenean entzunda.** Hausnarketa hori, diagnosia osatzen duten hamar esparru tematikoen alderdi positibo eta arazoetan banatu da:

1. TA21 tresna gisa
2. TA21aren jatorrizko metodologiaren egokitzapena/aplikazioa
3. TA21 kudeatzeko tresnak

4. Herritarren partaidetza
5. Esparru politikoa
6. Funtzionario esparrua
7. TA21aren teknikari koordinatzaileen esparrua
8. Esparru funtzionala/lanaren kultura
9. Foru esparrua
10. Administrazio-arteko esparrua

Bilera horietan lortutako informazioa eta horren analisi zein tratamendua oinarritzat hartuta, gaur egun, **Gipuzkoan TA21aren garapena baldintzatzen eta batez ere mugatzen duten faktoreen diagnosia egin da (kudeaketa publikoaren arazoek eskema),** horien ezarpena eta jarraipena egiteko ardura duten udal eragileen esperientzia oinarri dela. Horren guztia-
ren helburua honako galdera honi erantzutea izan da: **norantz bideratu behar dugu gure arreta eta gure erakundeek arreta, iraunkortasun prozesuei eta horiek sustatzeko eta bultzatzeko prozesu politiko-administratiboak dagokienez?**

Garapen iraunkorrerako foru ekintzaren planifikazioaren egungo egoera Gipuzkoan

4. kapituluaren helburua da foru ekintzaren planifikazio estrategikoa iraunkortasun irizpideekin egitearen premiari eta baliagarritasunari erantzutea. Izan ere, **bitxia bada ere**, hainbeste ahaleginen ondoren –agiri honetan zehar adierazi bezala–, oraindik ez baitu lortu, eta horrek sinesgarritasuna eta koherentzia kentzen dizkio halakorik egitea eskatzen dien gainerako lurralde eragileen aurrean. Foru ekintza norabide horretan planifikatzeak berebiziko garrantzia du, hasteko, **etorkizun bermea** lortzeko. Bigarrenik, aspalditik ildo horretan diharduten eragile instituzionalen etengabeko eskaria delako. Hain zuzen ere, politika sektorialak eratzeko garaiak **koherentzia eta koordinazioa eskatzen ari dira gobernuko eta administrazioko maila ezberdinen artean**. Azkenik, foru erakundeak berak aitortu egin beharko luke bere planifikazio estrategikoan irizpide hauek sartzearen balioa, **politika sektorialak positiboki koordinatu** ahal izateko; eta horrela, politika horiek elkarren artean sendotzeko, tokiko eta foru mailako gobernu ekintza zabalduz. Hori horrela, **foru ekintzaren planifikazio estrategikoa AT21ari begira egiteko premia erabat zentzuzkoa da, baldin eta koherenteak izan nahi badugu eta, aldi berean, foru erakundearen sinesgarritasuna eta eraginkortasuna osasun betean mantendu nahi baditugu, iraunkortasun printzipioak –eta hortaz, gobernantza demokratikoko printzipioak– lehen pertsonan onartu eta zehaztuko dituzten gobernu oneko politiken bitartez.**

Gorago adierazi bezala, ez da koherentea Foru Aldundiak, toki entitate batek, udalek TA21 izan dezaten sustatzea eta bera eredu ez izatea; hau da, iraunkortasun irizpideetan oinarritutako planifikazio estrategikorik ez izatea. **Horrek sinesgarritasuna eta koherentzia kentzen dizkio gobernu ekintzan, eta esparru estrategiko hori lurralde mailan kudeatzeko gaitasunean; are gehiago, kontuan hartuta –2. kapituluaren adierazi bezala, Batzar Nagusiek erabat baliagarritzat aitortzen dutela TA21 tresna.**

Gogoan izan behar da, halaber, GFAn sartzen den talde politiko bakoitzaren programak ez duela, bere esku, foru ekintza osoa planifikatzeko euskarri iraunkor eta instituzionalik, non murgildu. Hori dela eta, legealdi bakoitzaren hasieran, gobernu programa bat eratzten da, eta hori presaka eta ekintzak diseinatzen eta garatzen dituzten funtzionarioen esku-hartze erregular eta sistematizaturik gabe egiten da; ondorioz, programa horrek foru ekintza ezin du behar bezala edo modu adierazgarrian jaso. **Hau da, ez dago foru ekintza osorik eta modu sistematizatuan jasotzen duen, eta epe laburreko eta ertaineko ekintza epe luzean iraunkortasun baldintzetan kokatutako agertokirantz lerrokatuko duen euskarri egonkorrik. Euskarri hori zergatik ez da existitzen oraindik?** galderari erantzuteko, ondoz ondoko foru legealdietan abiarazitako hainbat eta hainbat ekimenetan antzemandako alderdi positibo eta arazozen azterketa zehatzagoa jartzen da ikusgai.

Diagnosiaren ondorioak

5. kapituluan, **adierazleen arabera** ezarri dira diagnosiaren ondorioak; era berean aintzat hartu dira Gipuzkoan **TA21aren erabateko garapena baldintzatzen duten** arazoak, eta **foru ekintzaren planifikazio estrategikoa iraunkortasun irizpideekin egitea eragotzen dutenak.**

Adierazleen arabera, honakoa esan dezakegu:

TA21 ia-ia Gipuzkoa osoan ezarri da. 2002. urteaz gozotik, Gipuzkoako lurralde historikoko ia-ia udal guztiek abiarazi dute TA21 prozesua; eta udal horietako % 95ak tokiko iraunkortasunerako TEP onartu du. TA21ek Gipuzkoan 2002tik 2008ra bitarte jaso zuen bultzadarik handiena. Garai hartan, udal administrazioek eta udalez gaindikoek aktiboki sustatu zituzten TA21ak, eta TEP gehienak ere orduan idatzi eta onartu ziren. Beraz, hasierako bultzada hura baretu zenetik, Lurraldeko TA21 gehienak dinamismoa eta presentzia galtzen joan dira, bai udal ekintza iraunkortasunari begira planifikatzeko tresna gisa, bai eta auzokoen iritzia udalaren kudeaketan integratzeko tresna gisa ere. Oraingo garai hau, TA21en biziraupenerako funtsezko momentua da herri horietako gehienetan; hau da, TAren inguruan nolabaiteko jarduera mantentzen duten baina prozesuak indarra galdu duen herri horietan. TA21ek herri bakoitzean gaur egun erakusten duen bizitasuna edonolakoa delarik ere, eta garbi geratu bada ere TA21ek ez duela etekinik eman, edo zegokion indarra galtzen joan dela Lurraldeko udalerrri gehienetan, esan behar dugu tresna honek bere azterna utzi duela eta nabarmen lagundu duela berori definitzen duten elementu batzuk garatzen eta ikasten. Herri askotan TA21 izan da planifikazio estrategikoa egiteko lehendabiziko saiakera, ingurumenaren eta iraunkortasunaren kontzeptuak sartu ditu udal agendan, eta lehendabiziko prozesu parte-hartzaileak sortu ditu. Beraz, aitortu egin behar da herri mailan iraunkortasuna lortzeko planifikazioa osatzen duten elementuak **ikasteko TA21ek izan duen garrantzia**, eta lortutako esperientziari

dagokion balio eman, erabilgarria izan dadin berori biziberritzeko garaian, edo prozesu berriak eratzeko orduan, TA21 izena eman ala ez.

Gipuzkoan **TA21en erabateko garapena baldintzatzen duten arazoei dagokienez**, honako hauek antzeman dira, laburbildu eta zerrendatuta:

1. Planifikazio gabeziak izatea politika publikoetan (sektorialak, zeharkakoak, sistemikoak) eta behar bezala partaidetutako beste euskarri batzuetan. Behar bezala partaidetu gabeko politika planifikatuak izatea. Eragile batzuk ez jabetzea kudeaketa publikoan planifikazioak duen balioaz eta horren premiaz. Hobetu daitekeen kultura bai ingeniari-tza instituzionalean, bai gobernantzan eta bai gobernu onean.
2. Politika publikoetan benetan parte hartzeko ezinbestekoak diren oinarrizko elementuak ez izatea.
3. Erakundearen antolakuntza-egitura piramidala izatea, eta eremu itxietan funtzionatzea. Askotariko hausturak (erakunde mailan, burutzan, departamentuetan, zerbitzuetan, politikari eta funtzionarioen artean, arlo juridiko eta ekonomikoan, ...).
4. Zeregin desitxuratuak, batez ere aldi batekoak ez diren enplegatu publikoei dagokienez (funtzionarioak, kontratupeko langileak). Kudeaketa publikoaren konplexutasuna ezereztea (ezjakintasunagatik).
5. Enplegatu publikoen talde (ez aldi baterakoak) txikiak, osagabeak, baliabide gutxiarekin, lan arazoekin, eta zahartuak. "Proiektuz proiektuko" lan sistema eraginkorrek ez izatea.
6. Epe laburreko eta epe luzeko ikuspegiaren arteko talka (alferrikakoa eta kaltegarria). Epe luzea arlo politikoaren balioetan ez egotea. Epe labur-ertaina eta epe luzea integratzea lortzeko premia.

- 7.** Legealdien trantsizioaren inpaktu kritikoak gai publikoei dagokienez. Politiken “erabateko aldaketa” kulturaren kostuak.
- 8.** Balio publikoa sortzerakoan, partaidetzaren eta lankidetzaren gainetik lehiakortasunaren balioa gehiegi aplikatzearen ondorio kaltegarriak. Politikari eta funtzionario taldeen jarrereri eta gaitasunei buruzko gogoeta.
- 9.** Oroimen instituzionalaren epe luzeko euskarri partekaturik ez izatea. TA21ari eta foru planifikazio estrategikoak egiteko saiakerei dagokienez, beziki. Lehen egindako akatsak errepikatzea.
- 10.** TA21 metodologia desegokia eta behar beste ez egokitua.
- 11.** Iraunkortasun irizpideekin egindako foru ekintzaren planifikazio estrategikorik ez izatea. Foru ekintzaren planifikazio estrategikoa iraunkortasun irizpideekin egite aldera GFAREN barruan egitura-eginkizuna duten eragileen artean lankidetzarako egitura egonkorrik ez izatea.

Agenda 21: gobernantza demokratikorako eta garapen iraunkorrerako tresna

6. kapituluaren, **governantzaren eta garapen iraunkorraren esparruan egin diren azken ikerketen** zati bat jaso da. Eta horietan, kasu askotan, Gipuzkoako azken 15 urteetako praxia berretsi da, azterlan ugarirekin. Azterlan horiek agerian jarri dutenez, giza garapen iraunkorrera zabalduak ingurumen politikak **aldaketarako motor izaten ari dira, bai politika publikoak modernizatzeko eta berbideratzeko zereginen, eta bai Administrazioa eta beronen antolakuntza ulertzeko eran ere**. Baita **kudeaketa publiko estrategikoko irizpideen** txertaketan ere. Iraunkortasunak behar duen ikuspegia kudeaketa publiko estrategikoan landu behar da, eraginkortasunaren, eragimenaren eta ekonomiaren gerentzia-ikuspuntutik haratago. **Arlo publikoaren balio handiagoa sortu eta sistemari segurtasun juridikoa emango** dioten argudio are sendoagoak aurreikusi behar ditu, halakorik ahal bada. Horretarako, gobernu onaren eta gobernantza onaren irizpideak erabili behar ditu; besteak beste, gardentasuna, kontuak ematea, eta erantzukizuna kalitateko emaitzak lortzerakoan; baita oraingo eta etorkizuneko belaunaldien etorkizun bermea ere, epe luzeko ikuspegi gisa ulertuta.

TA21 programa zuzen planifikatzeko, **etekin handiko profil instituzionalean** aurrera egin behar da, balio publiko handiagoaren bila, **gizarte kapitala eta antolakuntzakoa sustatuta**. Agenda 21 eta gobernantzari buruzko teoriak sakonago eta modu eguneratuagoan aztertuta agerian geratu denez, Brundtland Txostenean jasotako garapen iraunkorraren definizio klasikoa oinarritzat hartuta, Agenda hori ez da soil-soilik agenda ekonomiko eta sozialaren zein ingurumen politiken araudi **eraberritze bat**; horrez gain, udal mailan **governantza publikoaren eta ohitura administratiboaren eraberritzea** ere bada berez. Garbi dago **gobernu ereduetatik** halako trantsizio bat ari dela gertatzen **governantza ereduatar**; izan ere, gobernu ideiak zerbitzuak sortzeko eta emateko ideia gordetzen du bere baitan; gobernantza ideiak,

aldiz, zera aipatzen du, **talde sozialek erantzukizunak partekatzeko duten gaitasuna helburuak zehazterakoan, estrategiak diseinatzerakoan eta konponbideak ezartzerakoan, eta Agenda 21ek dioen bezala, garapen eredu tradizionala iraunkor bilakatzeko**.

Tokiko Agenda 21ek, gobernantzaren eta partaidetza publikoaren alorretan, besteak beste garapen iraunkorraren ikuspegia dakar berarekin, politika sektorialak **horizontalki integratuak** egon beharko luketen ikuspegia. Baina horretarako, gobernu maila ezberdinen artean lankidetzat estua behar denez, azkenean **integrazio bertikala** (edo maila anitzeko gobernu) bilakatzen da. Baina horrez gain, erabakiak hartzeko unean eragile guztiak **partaidetza** baldintzetan integratzea eskatzen du; eta, **ezagutza mota ezberdinak aintzat hartu behar dira politikak erreflexibotasun baldintzetan eratzeko prozesuan**; eta azkenik, **epe laburreko eta epe luzeko denbora-tarteetan orka ezarri beha da, belaunaldien barruko eta arteko ekitate ideia** gauzatu ahal izateko. Hori guztia dela eta, TA21 lehen kontuan hartu ez ziren baldintzetan birformulatzea berresten da kapitulu honetan, agenda hori eraginkorragoa izan dadin. Era berean, kudeaketa publikorako tresna apropos gisa duen balioa azpimarratzen du, betiere hobeto aplikatzen bada eta, ikusi dugun bezala, ezarrita dagoen sistema ahultzen duten aldagai batzuk aldatzen badira.

Gipuzkoako TA21 Behatokiaren etapa berrirako proposamenak

Apartatu honetan, **Ingurumen Zuzendaritza Nagusiaren iraunkortasun programarako, Gipuzkoako TA21 Behatokia izanez ezagutzen dugun horretarako, jarduketa proposamena** deskribatzen da. horretarako, bere zeregina 7 puntu eta 4 helburu estrategikotan zehaztu da. Hauek ondorioz, halaber, 7 ildo estrategiko sortuko dira bakoitz abere jarduketekin.

Zeregina

1. Informazio objektiboa begiratu, bildu, interpretatu eta hedatzea, Gipuzkoako garapenaren iraungarritasunari buruz.
2. Informazio objektiboa begiratu, bildu, interpretatu eta hedatzea, TA21ren egoerari eta Gipuzkoan iraunkortasunera bideratutako kudeaketa publikoari buruz.
3. TA21 erabat garatzeko irizpideak eta tresnak diseinatu eta garatzea.
4. TA21 koordinatzen dutenen sareari eta iraunkortasunerako beste hainbat eragileri laguntzea.
5. Errotula lana egitea, tokiko ekintza eta iraunkortasunerako foru ekintza koherenteak izan daitezen.
6. Iraunkortasunerako foru planifikazio estrategikoa egiteko ezagupenak eta irizpideak ematea.
7. Iraunkortasuneko tokiko eta foru mailako ekintza lurraldez gaindiko ekintzarekin koordinatzea.

Helburu estrategikoak

1. **HE.-** Etengabe ikusarazi eta transmititzea Gipuzkoan egin den ibilbidea eta dagoen ezagutza TA21 gaitetan eta, oro har, gobernantza demokratikorako eta garapen iraunkorrerako ekintza publikoaren euskarri eta planifikazio prozesuen

garapenean; eta, oso bereziki, foru Ingurumeneko Zuzendaritza Nagusian, udaletan eta beste toki erakunde batzuetan.

2. **HE.-** Gipuzkoako TA21i dagokion balioa ematea, garapen iraunkorreko eredu bat lortzeko gobernantza demokratikoko tresna gisa.
3. **HE.-** Gipuzkoan kudeaketa publikoaren kultura hobetzen laguntzea, TA21 erabat garatu dadin. Eta horretarako, berori baldintzatzen duten arazoei buruz eztabaidatzeko eta hausnartzeko eremu bat sortzea, kudeatzaile publikoen –politikariak eta teknikariak– eta iraunkortasunean interesaturik dauden beste eragile batzuen zerbitzura.
4. **HE.-** Foru planifikazio estrategikoa bultzatzeko ezagupenak eta irizpideak ematea, iraunkortasun irizpideekin betiere; eta foru zerbitzu guztiek planifikazio hori modu koordinatuan garatzea, ezinbestekoa dela sinetsita.

Ildo estrategikoak

1. TA21ren jatorrizko helburuak zaintzea eta metodologia aberastea.
2. Gipuzkoako TA21ren karakterizazioa eta diagnostikoa egitea, eta emaitzak argitaratzea.
3. TA21ren giza taldeei laguntzeko baliabideak.
4. TA21 garatzeko eta egikaritzeko baliabide ekonomikoak.
5. Lan instituzionalaren kultura berritzen laguntzea, iraunkortasunera bideratutako kudeaketa publikoa egiteko.
6. Udal ekintzaren eta foru ekintzaren arteko koherentzia bultzatzea.

